

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4MCdo/8/2012
Identifikačné číslo spisu:	6706202695
Dátum vydania rozhodnutia:	26.02.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Eva Sakálová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:6706202695.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ D. K., bývajúcej v P., D. č. XXXXX/XA, 2/ Ing. Y. K., bývajúceho v P., T. č. XXX, obaja zastúpení Mgr. Marošom Uhaľom, advokátom vo Zvolene, Nám. SNP č. 6/11, proti žalovaným 1/ Ing. R. L., bývajúcim v O. č. XXX, Q., 2/ Ing. J. I., CSc., bývajúcemu v P., Y. č. XX, 3/ JUDr. B. Y., bývajúcemu v P., P. č. XX, o určenie, že dohoda z 12. apríla 2002 nie je exekučným titulom, nie je rozhodcovským nálezom, nie je zmierom, je nezákonná, neplatná, a nevykonateľná a žalobcov nezaväzuje, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 12 C 42/2006, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 9. decembra 2010 sp. zn. 16 Co 232/2010, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 9. decembra 2010 v napadnutom potvrdzujúcom prvom výroku týkajúcom sa veci samej a v závislom druhom a štvrtom výroku týkajúcom sa trov konania a rozsudok Okresného súdu Zvolen zo 7. mája 2010 č.k. 12 C 42/2006-259 v prvom výroku vo veci samej a v závislom štvrtom výroku týkajúcom sa trov konania z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie Okresnému súde Zvolen.

Odôvodnenie

Okresný súd Zvolen rozsudkom zo 7. mája 2010 č.k. 12 C 42/2006-259 určil, že dohoda uzavretá 12. apríla 2002 medzi Ing. J. I., CSc., Ing. Y. K. a JUDr. B. Y. nie je exekučným titulom, podľa § 41 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov, nie je rozhodcovským nálezom v zmysle § 21 zákona č. 218/1996 Z.z. o rozhodcovskom konaní, nie je zmierom v zmysle § 21 ods. 4 zákona č. 218/1996 Z.z. o rozhodcovskom konaní, je nezákonná, neplatná a nevykonateľná a žalobcov nezaväzuje. Žalobu voči žalovanému 1/ zamietol a žalobcom uložil povinnosť nahradiť mu trovy konania vo výške 164,82 Eur na účet advokáta do troch dní. Žalovaným 2/ a 3/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcom spoločne a nerozdielne náhradu trov konania v sume 1.340,76 Eur na účet advokáta. Svoje rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 42 ods. 2 zákona č. 218/1996 Z.z. a § 54 ods. 3 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní, keď dospel k záveru, že rozhodcovská zmluva je neplatná, rozhodcovské konanie nikdy nezačalo a nikdy neprebehlo a teda nemohlo byť skončené a nemožno ju preto považovať za vykonateľné rozhodnutie. Rozhodnutie o

trovách odôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalovaného 2/ a žalobcov (tu len do časti týkajúcej sa trov konania žalovaného 1/) Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 9. decembra 2010 sp. zn. 16 Co 232/2010 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti vo veci samej a v časti týkajúcej sa náhrady trov konania žalovaného 1/ s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 1, 2 O.s.p., keď dospel k záveru, že súd prvého stupňa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a vyvodil z neho aj správny právny záver, pričom poukázal na dôvody rozsudku súdu prvého stupňa, s ktorými sa v celom rozsahu stotožnil a v podrobnostiach na ne odkázal. Na dôvažok uviedol, že súd prvého stupňa vec posúdil podľa príslušných ustanovení zákona č. 218/1996 Z.z. v znení platnom v čase vzniku sporného právneho úkonu, správne posudzoval, či dohoda uzavretá medzi žalobcom 2/ a žalovanými 2/, 3/ z 12. apríla 2002 môže predstavovať exekučný titul, či je rozhodcovským nálezom, resp. zmierom uzavretým v rozhodcovskom konaní a dohodu v súlade s ustanovením § 80 písm. c/ O.s.p. posudzoval aj z hľadiska jej platnosti a vykonateľnosti. Ak potom súd prvého stupňa právne vzťahy medzi nimi posudzoval podľa § 41 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a podľa § 21 zákona č. 218/1996 Z.z. o rozhodcovskom konaní účinného v čase uzatvorenia dohody, vec správne právne posúdil a použil aj správne ustanovenie právneho predpisu. Pokiaľ odvolateľ namietal, že súd prvého stupňa na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, odvolací súd uviedol, že súd prvého stupňa vykonal vo veci rozsiahle dokazovanie a bol to práve odvolateľ, ktorý nedal súhlas na vykonanie dokazovania predložením rozhodcovského spisu. Za dôvodnú nepovažoval ani námietku týkajúcu sa nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (§ 80 písm. c/ O.s.p.). Uviedol, že žalobcovia zdôvodnili naliehavý právny záujem existenciou exekučného konania vedeného súdnym exekútorom JUDr. Máriom Mičákom pod EX 406/05 na základe poverenia Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Er 2576/2005 a práve preto, aby sa mohli v exekučnom konaní brániť neplatnosťou exekučného titulu, podali predmetnú žalobu. Podľa názoru odvolacieho súdu, pozitívne rozhodnutie o ich návrhu bude v exekučnom konaní dôvodom pre zastavenie exekúcie z úradnej povinnosti. Dospel k záveru, že až do právoplatného rozhodnutia v predmetnej veci je postavenie žalobcov neisté a preto majú naliehavý právny záujem na meritórnom rozhodnutí o veci. Za správne považoval aj rozhodnutie súdu prvého stupňa v napadnutej časti týkajúcej sa trov konania žalovaného 1/ a sám rozhodol o trovách odvolacieho konania tak, že úspešným žalobcom ich náhradu nepriznal, pretože im v odvolacom konaní nevznikli.

Proti týmto rozsudkom prvostupňového a odvolacieho súdu podal na základe podnetu žalovaného 2/ s poukazom na ustanovenie § 243e ods. 1 v spojení s § 243f ods. 1 písm. b/, c/ O.s.p. mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“), ktorý navrhol napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie s tým, že rozhodnutie vo výroku, ktorým bol návrh voči žalovanému 1/ v celom rozsahu zamietnutý a žalobcom bola uložená povinnosť nahradiť mu trovy konania nie je týmto mimoriadnym dovolaním napadnutý. Poukázal na ustanovenie § 80 písm. c/, § 251 ods. 4 O.s.p., § 2, § 41 ods. 2, § 44 ods. 2, § 50 ods. 1, § 57 ods. 1, 2, 4 a § 58 ods. 1 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len Exekučný poriadok). Uviedol, že v prejednávanej veci došlo k nerešpektovaniu aplikácie špeciálnej právnej úpravy k všeobecnej právnej úprave pri posudzovaní materiálnych predpokladov exekučného titulu, ktorá vyplýva z § 251 ods. 4 O.s.p. a príslušných ustanovení Exekučného poriadku, ktorý skúmanie exekučného titulu v jednotlivých fázach exekučného konania upravuje. Týmto postupom súdy zaťažili konanie inou vadou (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.), ktorá mala za následok nesprávne právne posúdenie veci. Za inú vadu konania v danom prípade treba považovať to, že všeobecný súd konal a postupoval pri riešení právnej otázky podľa procesných noriem, ktorých aplikácia prislúcha výhradne exekučnému súdu podľa Exekučného poriadku. Ďalej konajúce súdy nesprávne právne posúdili existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), nakoľko zo vzťahu všeobecného právneho predpisu, t.j. Občianskeho súdneho poriadku a osobitného predpisu, ktorým v danej veci je jedine Exekučný poriadok, vyplýva, že naliehavý právny záujem je v predmetnom konaní priamo vylúčený, nakoľko posudzovať existenciu, t.j. materiálnu alebo formálnu vykonateľnosť exekučného titulu je možné iba v exekučnom konaní vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 11 Er 2576/2005. Otázka existencie exekučného titulu je otázkou

právnou, ktorú je oprávnený v rámci svojej prieskumnej právomoci v jednotlivých fázach exekučného konania posudzovať výhradne exekučný súd, a to v konaní podľa Exekučného poriadku. Mimoriadne dovolanie podáva z dôvodu, že týmito rozhodnutiami bol porušený zákon a vyžaduje to ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania, ktorú nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Žalobkyňa 1/ vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu navrhla dovolanie generálneho prokurátora zamietnuť, pretože nie sú dané dôvody dovolania a nie sú ani dôvody, pre ktoré by bolo potrebné napadnuté rozhodnutie zrušiť. Dovolateľ vychádza z nesprávneho právneho záveru, že všeobecný súd nemôže listinu predstavujúcu exekučný titul, podrobiť svojmu prieskumu, a že táto možnosť je daná len exekučnému súdu. Predmetom prieskumu v prejednávanej veci je dohoda, ktorá nespĺňa náležitosti exekučného titulu, je len dohodou medzi jej účastníkmi a nemá účinky záväzného rozhodnutia. Žiaden právny predpis nezakazuje, aby účastník napadol neplatnosť dohody žalobou na súde. Žaloby na určenie neplatnosti zmlúv alebo dohôd sú bežným typom žaloby podávanej na všeobecných súdoch, ktoré sú súdmi tolerované. Na podporu svojho názoru poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Cdo 7/2004, sp. zn. 1 Cdo 3/2003, rozhodnutia zverejnené v časopise Zo súdnej praxe ročník 1996 pod č. 40/1996 a ročník 1998 pod č. 3/1998 a tiež nález Ústavného súdu Českej republiky IV. ÚS 174/02 použitý odvolacím súdom a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky II. ÚS 137/08. Uviedla, že v rozhodcovskom konaní nebolo vydané žiadne rozhodnutie rozhodcu a v čase, keď podávala predmetnú žalobu exekučné konanie už prebiehalo, bolo vydané poverenie na exekúciu a preto exekučný súd už neskúmal exekučný titul. Exekučné konanie nebráni preskúmaniu exekučného titulu v inom konaní pred všeobecným súdom, nepredstavuje prekážku začatého konania a § 99 ods. 2 písm. c/ O.s.p. predpokladá riešenie predbežnej otázky v inom konaní. Ak by bolo súdom z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu upreté právo takýto „titul“ napadnúť, bolo by jej tým odňaté právo na súdnu ochranu podľa § 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Skutočnosť, že v exekučnom konaní zákon umožňuje skúmať exekučný titul z hľadiska materiálnej, či formálnej vykonateľnosti, nebráni účastníkovi v podaní žaloby o neplatnosť určitého úkonu, bez ohľadu na to, že takýto úkon je zároveň exekučným titulom, ako je tomu pri notárskej zápisnici. Ak je možné napadnúť žalobou vykonateľnú notársku zápisnicu, nie je dôvod na nepripustenie žaloby o určenie neplatnosti dohody, ktorá nespĺňa podmienky rozhodcovského rozhodnutia. Navrhla preto dovolanie zamietnuť z uvedených dôvodov, a tiež ako dovolanie podané oneskorene a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania vo výške 16.977,98 Eur.

Žalobca 2/ a žalovaný 2/, 3/ nevyužili svoje právo a na výzvu súdu sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora Slovenskej republiky nevyjadřili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu účastníka konania (§ 243e ods. 1, 2 O.s.p.) bez nariadenia pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. a § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p., môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi (§ 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.). Obligatorne (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť podľa § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p., skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je

postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p., t.j., či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným. Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. v dovolaní namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Prípustnosť mimoriadneho dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

Mimoriadny dovolateľ ako dovolací dôvod uvádza, že konanie na súdoch nižších stupňov je postihnuté tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.), keď všeobecný súd konal a postupoval pri riešení otázky podľa procesných noriem, ktorých aplikácia prislúcha výhradne exekučnému súdu a podľa Exekučného poriadku a rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), keď súd nesprávne posúdil existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave (o rozvoze, o neplatnosti manželstva, o určení, či tu manželstvo je alebo nie je, o určení rodičovstva, o osvojení, o spôsobilosti na právne úkony, o vyhlásení za mŕtveho); b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva; c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem (§ 80 písm. a/, b/ a c/ O.s.p.).

Určovací návrh (§ 80 písm. c/ O.s.p.) má predovšetkým preventívny charakter - jej účelom je spravidla poskytnúť ochranu právam navrhovateľa skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva [určovací návrh preto vo všeobecnosti nie je opodstatnený tam, kde už právny vzťah alebo právo boli porušené a kde je namieste návrh na splnenie povinnosti (§ 80 písm. b/ O.s.p.)]. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti takehoto návrhu, musí byť naliehavý v tom zmysle, že navrhovateľ v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov (ide najmä o prípady, v ktorých sa určením, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, vytvorí pevný základ pre právne vzťahy účastníkom sporu a predíde sa návrhu na plnenie). Pre navrhovateľa to znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení, čo je jednou z podmienok na to, aby súd mohol v rozsudku žalobe meritórne vyhovieť. Naliehavosť právneho záujmu je charakterizovaná určitými aspektmi: odporcom je popieraná existencia (neexistencia) práva, či právneho pomeru u navrhovateľa, teda je tu stav, že právo resp. právny vzťah medzi účastníkmi konania je sporný (existencia aktuálneho stavu objektívnej právnej neistoty medzi účastníkmi); jestvuje ohrozenie práva či právneho vzťahu, resp. stav neistoty právneho postavenia navrhovateľa, ktorý nemožno odstrániť inak, len určovacím výrokom; jestvuje potreba odstránenia tejto neistoty, resp. ohrozenia práva alebo právneho vzťahu. Nejde tu o samotný určovací návrh, ale o to, čoho (akého určenia) sa navrhovateľ domáha a z akých právnych pomerov vychádza. Naliehavý právny záujem sa teda viaže na konkrétny určovací petít (to, čoho sa navrhovateľ v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa návrhom s daným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti navrhovateľovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu; záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu navrhovateľa predpokladá teda posúdenie, či podaný určovací návrh je procesne prípustným nástrojom ochrany jeho práva a či snád' spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie. Naliehavý právny záujem navrhovateľa na požadovanom určení treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním návrhu a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Ak navrhovateľ neosvedčí svoj naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý

dôvod pre zamietnutie návrhu. Pokiaľ teda súd dospeje k záveru, že ten-ktorý určovací návrh nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne návrh bez toho, aby sa zaoberal meritom veci. Návrh na určenie práva bol aj v minulosti svojou povahou návrhom preventívnym, u ktorého sa viac než u návrhov (žalôb) na plnenie dbalo, aby nedošlo k jeho zneužitiu a prísne sa selektovala jeho prípustnosť. Mnohé minulé právne vety zo súdnych rozhodnutí možno považovať aj pri súčasnej úprave za akceptovateľné, čomu svedčí predovšetkým to, že 1/ k tomu, či je právny záujem na určení, sa prihliada z úradnej povinnosti, 2/ podľa ustanovenia o určovacej žalobe nie je prípustná žaloba o určenie, že niekomu kedysi prislúchalo vlastnícke právo, 3/ na nedostatok predpokladu určovacej žaloby musí súd prihliadať v ktoromkoľvek štádiu konania. Otázky týkajúce sa posúdenia naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti zmluvy, právneho úkonu a pod., sú teda doterajšou judikatúrou dostatočne riešené a judikatúra je v tomto smere ustálená, pričom dovolací súd nemá dôvod ani v prejednávanej veci sa od nej odkloniť (por. napr. aj rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Cdo 110/2009, 3 Cdo 204/2005, 4 M Cdo 24/2008, 5 Cdo 191/2008, 6 Cdo 192/2010).

Súdna prax za určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. považuje aj návrh na určenie neplatnosti zmluvy, hoci sa ním priamo neurčuje existencia či neexistencia práva, resp. právneho vzťahu. Zároveň rešpektuje názor, že ak vyslovením neplatnosti sa má riešiť len predbežná otázka vo vzťahu k otázke, či tu právo je alebo nie je, nie je na takejto žalobe daný naliehavý právny záujem (porovnaj napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 98/2004). Ten je v takomto prípade daný a samotnom určení práva. Určenie neplatnosti zmluvy nemusí znamenať, že účastník je nositeľom práva, ktoré mu malo v dôsledku zmluvy zaniknúť alebo že nie je nositeľom práva, ktoré mal zmluvou nadobudnúť, pretože právo mu mohlo zaniknúť na základe inej právnej skutočnosti, prípadne ho mohol nadobudnúť iným spôsobom. Ak súd rozhodne o tom, že zmluva je neplatná, týmto deklaratórnym súdnym rozhodnutím sa teda spravidla neriešia všetky otázky sporu, predovšetkým s konečnou platnosťou otázka, komu právo patrí.

Výklad podávaný súdnou praxou je jednotný v závere, že naliehavý právny záujem o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, je daný tam, kde by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu, alebo kde by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Určovacia žaloba podľa § 80 písm. c/ O.s.p. je preventívneho charakteru a má miesto jednak tam, kde jej pomocou možno eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistoty v právnom vzťahu a k zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť inak, jednak v prípadoch, v ktorých určovacia žaloba účinnnejšie než iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravu, tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov účastníkov. Tieto funkcie určovacej žaloby korešpondujú práve s podmienkou naliehavého právneho záujmu. Ak nemožno v konkrétnom prípade očakávať, že ich určovacia žaloba bude plniť, nabude ani naliehavý právny záujem na takomto určení. Pritom príslušné závery sa viažu nielen k žalobe na určenie ako takej, ale tiež k tomu, akého konkrétneho určenia sa žalobcovia domáhajú.

Doterajšia súdna judikatúra dopadá aj na preskúmanú vec.

V prejednávanej odvolací súd vyslovil, že naliehavý právny záujem žalobcov na požadovanom určení spočíva v tom, že v prebiehajúcom exekučnom konaní vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 11 Er 2576/2005 pozitívne rozhodnutie o ich návrhu bude dôvodom pre zastavenie exekúcie z úradnej povinnosti (§ 57 ods. 1 Exekučného poriadku).

Dovolací súd sa nestotožňuje s právnym názorom odvolacieho súdu, že predmetná určovacia žaloba má preventívny charakter a požadované určenie je v posudzovanej veci spôsobilé odstrániť stav právnej neistoty žalobcov alebo odstrániť ohrozenie ich konkrétneho tvrdeného práva, najmä keď oba sudy nižších stupňov pominuli aj tak závažnú skutočnosť, že postavenie žalobkyne 1/ a postavenie žalobcu 2/ v prejednávanej veci nie je totožné vo vzťahu k premetu veci a preto je potrebné ich posudzovať samostatne.

Pre účel posúdenia prejednávanej veci treba uzavrieť, že právne pomery žalobkyne 1/, voči ktorej žalovaní žalobu o splnenie povinnosti v zmysle § 80 písm. b/ O.s.p. k dispozícii nemajú (pretože netvrdia, že je dlžníčkou, teda povinnou v určitom obligačnom vzťahu a teda, že má z neho povinnosť plniť), prebiehajúcou exekúciou (vedenou na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 11 Er 2576/2005) dotknuté - v zmysle ohrozenia alebo zneistenia práva alebo právneho vzťahu, ktorého má byť účastníčkou - neboli. Žalobkyňa 1/ je totiž len účastníčkou exekučného konania, ktoré postavenie jej vyplýva z ustanovenia § 37 ods. 2 Exekučného poriadku, podľa ktorého, ak sú exekúciou postihnuté veci v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, účastníkom konania, ak ide o tieto veci, je aj manžel povinného, ak do začatia exekučného konania nedošlo k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva dohodou alebo súdnym rozhodnutím. Pretože právoplatný rozsudok o kladnej alebo zápornej určovacej žalobe netvorí vo vzťahu medzi týmito účastníkmi prekážku právoplatne rozhodnutej veci k žalobe na plnenie založenej na tom istom základe (§ 159 ods. 3 O.s.p.), nemožno dospieť ani k záveru, že rozhodnutie o požadovanom určení je spôsobilé vytvoriť pevný základ pre právne vzťahy medzi žalovanou 1/ a žalovanými.

Pri posúdení existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v zmysle ustanovenia § 80 písm. c/ O.s.p. u žalobcu 2/ bolo v prejednávanej veci potrebné brať do úvahy existenciu rozhodcovského nálezu (zmieru), na korý je už vedené exekučné konanie na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 11 Er 2576/2005, t.j. do úvahy bolo potrebné brať rozhodnutie, ktorým žalobcovi 2/ bola už uložená povinnosť na plnenie (por. § 80 písm. b/ O.s.p.), t.j. bola ním deklarovaná jeho povinnosť vo sfére hmotného práva, v rámci ktorého musela byť riešená aj otázka platnosti či neplatnosti dohody z 12. apríla 2002, ako základnej predbežnej otázky. Určovacia žaloba teda nie je v preskúvanom prípade zárukou odvrátenia sporu medzi žalobcom 2/ a žalovanými a nemá preventívny charakter, ako to výslovne tvrdí odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia. Žalobca 2/ sa následne mohol žalobou na súde domáhať zrušenia rozhodcovského nálezu z dôvodov uvedených v ustanovení § 25 ods. 1 zákona č. 218/1996 Z.z., v ktorom konaní je súd oprávnený skúmať namietanú neplatnosť uzavretého zmieru a s tým aj súvisiacu otázku platnosti dohody z 12. apríla 2002. V tomto ustanovení sa premieta princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ („práva patria bdelym“ alebo „zákony sú písané pre bdelych“ alebo „nech si každý stráži svoje práva“). Nevyužitie postupu podľa uvedeného ustanovenia znamená stratu možnosti skúmať a spochybňovať rozhodcovský nálež žalobou podľa § 80 písm. c/ O.s.p., keď právoplatným rozhodnutím o povinnosti plniť je vyriešená aj prejudiciálna otázka existencie či neexistencie práva či právneho vzťahu, z ktorého povinnosť plniť vzišla, pričom k zodpovedajúcej náprave bolo možné v prejednávanej veci dospieť inak, než predmetnou určovacou žalobou, ktorú možnosť však žalobca 2/ nevyužil.

Mimoriadne dovolanie ďalej ako dovolací dôvod uvádza, že konanie súdov nižších stupňov je postihnuté tzv. inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.), spočívajúcou v nerešpektovaní ustanovenia § 251 ods. 4 O.s.p.

Podľa § 251 ods. 1 O.s.p., ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona; ak ide o rozhodnutie o výchove maloletých detí, návrh na súdny výkon rozhodnutia.

Podľa § 251 ods. 4 O.s.p., na výkon rozhodnutia a exekučné konanie podľa osobitného predpisu sa použijú ustanovenia predchádzajúcich častí, ak tento osobitný predpis neustanovuje inak. Rozhoduje sa však vždy uznesením.

Podľa § 21 ods. 4 zák. č. 218/1996 Z.z. o rozhodcovskom konaní, rozhodcovské konanie možno skončiť zmierom. Zmier uzavretý pred rozhodcovským orgánom, ním prijatý a účastníkmi podpísaný má účinky právoplatného súdneho rozhodnutia.

Podľa § 30 zákona č. 218/1996 Z.z. nálež, proti ktorému nebola podaná žiadosť o preskúmanie nálezu podľa § 24a alebo žaloba podľa § 25, nadobúda 15. dňom od doručenia povinnému účinky právoplatného a vykonateľného súdneho rozhodnutia a po uplynutí lehoty na plnenie je vykonateľný.

Podľa § 31 ods. 1 zákona č. 218/1996 Z.z., súd príslušný na výkon rozhodnutia na návrh účastníka, proti ktorému bol nariadený výkon rozhodcovského nálezu, exekučné konanie zastaví z dôvodov uvedených v osobitnom predpise, ako aj vtedy, ak

a/ ak rozhodcovský nálež má vadu uvedenú v § 25 ods. 1 písm. a/ a b/,

b/ ak nálež zaväzuje účastníka na plnenie, ktoré je objektívne nemožné, právom nedovolené alebo odporuje dobrým mravom.

Podľa odseku 2 cit. ustanovenia, exekučný súd vykonateľnosť rozhodcovského nálezu zruší a exekučné konanie zastaví aj bez návrhu účastníka, ak zistí v rozhodcovskom konaní vady uvedené v odseku 1 písm. a/ alebo písm. b/.

Podľa ods. 3 cit. ustanovenia, proti rozhodnutiu exekučného súdu podľa odseku 1 alebo odseku 2 je prípustný opravný prostriedok.

Podľa § 41 ods. 2 písm. d/ Exekučného poriadku, podľa tohto zákona možno vykonať exekúciu aj na podklade vykonateľných rozhodnutí rozhodcovských súdov a rozhodcovských komisií a zmierov nimi schválených.

Podľa § 44 ods. 2 Exekučného poriadku, súd preskúma žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, návrh na vykonanie exekúcie a exekučný titul; ak ide o exekučné konanie vykonávané na podklade rozhodnutia vykonateľného podľa § 26 zákona č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, exekučný titul sa nepreskúma. Ak súd nezistí rozpor žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie alebo návrhu na vykonanie exekúcie alebo exekučného titulu so zákonom, do 15 dní od doručenia žiadosti písomne poverí exekútora, aby vykonal exekúciu, táto lehota neplatí, ak ide o exekučný titul podľa § 41 ods. 2 písm. c/ a d/. Ak súd zistí rozpor žiadosti alebo návrhu alebo exekučného titulu so zákonom, žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie uznesením zamietne. Proti tomuto uzneseniu je prípustné odvolanie.

Podľa § 50 ods. 1 Exekučného poriadku, povinný môže vzniesť u exekútora povereného vykonaním exekúcie do 14 dní od doručenia upovedomenia o začatí exekúcie námietky proti exekúcii, ak po vzniku exekučného titulu nastali okolnosti, ktoré spôsobili zánik vymáhaného nároku alebo bránia jeho vymáhateľnosti, alebo ak sú tu iné dôvody, pre ktoré je exekúcia neprípustná. To isté platí, ak sa namieta, že oprávnený alebo povinný nie sú právny nástupcami osoby uvedenej v exekučnom titule. Námietky musia byť odôvodnené a na dodatočne uvedené dôvody sa neprihliadne. Ak po podaní námietok exekútor upustil od vykonania exekúcie (§ 46), o námietkach netreba rozhodnúť.

Podľa § 57 ods. 1 Exekučného poriadku, exekúciu súd zastaví, ak

a/ sa začala a rozhodnutie sa dosiaľ nestalo vykonateľným,

b/ rozhodnutie, ktoré je podkladom na vykonanie exekúcie, bolo po začatí exekúcie zrušené alebo sa stalo neúčinným,

c/ zastavenie exekúcie navrhol ten, kto navrhol jej vykonanie,

d/ exekúcia postihuje veci alebo práva, ktoré sú vylúčené z exekúcie alebo nepodliehajú exekúcii podľa tohto zákona alebo podľa osobitného zákona,

e/ bolo právoplatne rozhodnuté, že exekúcia postihuje vec, na ktorú má niekto právo nepripúšťajúce exekúciu (§ 55),

f/ po vydaní rozhodnutia zaniklo právo ním priznané,

g/ exekúciu súd vyhlásil za neprípustnú, pretože je tu iný dôvod, pre ktorý exekúciu nemožno vykonať,

h/ majetok povinného nestačí ani na úhradu trov exekúcie,

i/ oprávnený nezaplatí súdny poplatok za vydanie poverenia na vykonanie exekúcie,

j/ pri exekúcii predajom zálohu zaniklo záložné právo a oprávnený bol záložným veriteľom,

k/ rozhodol, že majetok štátu podľa § 61c ods. 2 je nevyhnutne potrebný na plnenie úloh štátu alebo na

plnenie verejnoprospešného účelu,
a podľa jeho odseku 2/, exekúciu môže súd zastaviť aj vtedy, ak to vyplýva z ustanovení tohto alebo osobitného zákona.

Napokon, podľa § 58 odsek 1, exekúciu zastaví súd na návrh alebo aj bez návrhu.

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že doručený rozhodcovský nález, ktorý už nemožno preskúmať, má pre účastníkov rozhodcovského konania rovnaké účinky ako právoplatný rozsudok súdu a po uplynutí lehoty na plnenie je vykonateľným rozhodnutím.

Keďže právoplatný rozhodcovský nález je exekučným titulom a má rovnaké účinky ako rozsudok všeobecného súdu, je exekučný súd povinný s ním nakladať rovnako ako s rozsudkom všeobecného súdu. V opačnom prípade by porušil zásadu rovnocennosti a neprípustne by uplatnil rozdielny procesný postup v prípade, ak oprávnený uplatňuje svoje právo na základe exekučného titulu vydaného všeobecným súdom, a iný prístup, ak oprávnený uplatňuje svoje právo na základe exekučného titulu vydaného v rozhodcovskom konaní.

Rozhodnutie, ktoré nie je exekučným titulom, nie je spôsobilé byť podkladom pre nútený výkon rozhodnutia (exekúciu). Súdna prax je jednotná v názore, že už v štádiu posudzovania splnenia zákonných predpokladov pre poverenie súdneho exekútora na vykonanie exekúcie sa exekučný súd okrem iného zaoberá tým, či k návrhu na vykonanie exekúcie bol pripojený exekučný titul. Exekučný súd je už v štádiu tohto posudzovania povinný ex offo skúmať, či rozhodnutie uvedené v návrhu na vykonanie exekúcie bolo vydané orgánom s právomocou na jeho vydanie a či rozhodnutie (iný titul) je z hľadísk zakotvených v príslušných právnych predpisov vykonateľné tak po stránke formálnej (z pohľadu právneho predpisu upravujúceho konanie, v ktorom bolo vydané), ako aj materiálnej (z aspektu obsahových náležitostí rozhodnutia - jednak určitosti, zrozumiteľnosti, a presnosti označenia subjektov práv a povinností, jednak vyjadrenia uloženej povinnosti, ktorá sa má nútene vykonať). V rámci tohto skúmania nie je exekučný súd oprávnený posudzovať vecnú správnosť (skutkové a právne závery) rozsudku všeobecného súdu, ani rozsudku rozhodcovského súdu. Exekučný súd nedisponuje právomocou rušiť či meniť rozhodnutie, ktoré je exekučným titulom; nemôže naprávať chyby a nedostatky exekučného titulu (porovnaj tiež R 47/2012). Treba mať ale na zreteli, že ak oprávnený v návrhu na vykonanie exekúcie označí za exekučný titul rozsudok, je exekučný súd - tak v prípade rozsudku všeobecného súdu, ako aj v prípade rozsudku rozhodcovského súdu - povinný skúmať, či ide o rozsudok vykonateľný (§ 39 ods. 2 a § 41 Exekučného poriadku).

Z vyššie uvedeného vyplýva, že námietka generálneho prokurátora týkajúca sa neprípustnosti posudzovania splnenia náležitostí exekučného titulu všeobecným súdom v konaní podľa § 80 písm. c/ O.s.p. tak bola plne opodstatnená, pretože takéto oprávnenie prináleží výlučne exekučnému súdu v exekučnom konaní, ktorému táto povinnosť vyplýva priamo zo zákona, kedy exekučný súd má v takom konaní k dispozícii rozhodujúce skutkové podklady, z ktorých je schopný získať potrebné informácie o skutkovom a právnom stave veci.

Z uvedeného vyplýva, že v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky bol opodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/, c/ O.s.p., že rozhodnutia súdov nižších stupňov spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci a konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne právne rozhodnutie vo veci.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušil podľa § 243i ods. 2 O.s.p. a § 243b ods. 1 O.s.p. a keďže dôvody, pre ktoré bolo zrušené rozhodnutie odvolacieho súdu, sú dané aj vo vzťahu k rozsudku súdu prvého stupňa, zrušil v rovnakej časti aj jeho rozhodnutie a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 243b ods. 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania, pričom je

viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.